

ทางลง

ถ้าใครสังเกตจะพบว่าในช่วงที่ข่าวกลุ่ม นปช. หรือเสื้อแดง มีที่ทำตอบรับแผนปรองดอง 5 ข้อของนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2553 นั้น แนวโน้มทางสังคมและการเมืองไทยลดความตึงเครียดลงได้มาก แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ แต่บรรยากาศเช่นนี้ก็แสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศนี้ “ปฏิเสธความรุนแรง”

และถ้าใครสนใจความเคลื่อนไหวของอดีตนายทนาย ก็จะพบเช่นกันว่า ในบรรยากาศที่ (ทำท่า) ว่าจะตั้นนั้นยังมีข่าวสำคัญอีกข่าวหนึ่งโผล่เข้ามาแซมด้วย นั่นก็คืออดีตนายทนายทักษิณ ชินวัตร ให้สัมภาษณ์นิตยสาร *อีเวิร์จิ้น มาร์เก็ต แม็กกาซีน (อีเอ็ม)* นิตยสารเพื่อข้อมูลทางการเงิน และการลงทุนของบริษัทสถาบันนักลงทุนยุโรปในอังกฤษ ที่จัดพิมพ์ควบคู่กับการจัดประชุมประจำปีของธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

โดยทักษิณยอมรับว่าเขาเป็นผู้ให้คำแนะนำต่อแกนนำของการชุมนุมเป็นระยะๆ และถ้าเป็นช่วงเวลาที่ยุติธรรมขึ้นสูงสุด อย่างเช่นในเวลานี้ อาจต้องใช้เวลาระหว่าง 1 - 2 ชั่วโมงต่อวัน เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวซึ่งกันและกัน

อดีตนายทนาย ยังได้เตือนรัฐบาลด้วยว่า ควรจะหาทางสมานฉันท์โดยเร็ว ไม่เช่นนั้นแล้ว จะทำให้เกิดการปะทุลุกลามขึ้นทั่วประเทศ โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคอีสาน เช่นเดียวกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานใน 3 จังหวัดชายแดนใต้

จนในที่สุดเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับการทำนายก็เกิดขึ้นจริงๆ เมื่อมีการก่อจลาจลในเขตกรุงเทพฯ และบางจังหวัดในภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคกลาง

ในสภาวะสุดขีดที่ประเทศไทยสูญเสียไม่น้อยไปกว่าความรุนแรงครั้งใด ๆ ที่เคยเกิดขึ้น

“3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” กลายเป็นโมเดลของผลจากความ “ไม่สมานฉันท์” ที่ถูกอ้างถึงอยู่เสมอ เมื่อมีใครพูดถึงปัญหาเรื่องความขัดแย้ง หลายฝ่ายยอมรับว่า ปัญหา 3 จังหวัดเป็นผลมาจาก “วิกฤติอัตลักษณ์” ของสังคมไทย ที่ประวัติศาสตร์ของคำอธิบายอัตลักษณ์ว่าด้วยความเป็นไทยไม่เคยยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

พูดอีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อต้องเผชิญหน้ากับความจริงที่หลากหลายของความเป็นไทย คำอธิบายว่าด้วยอัตลักษณ์ดั้งเดิมของไทยก็ไม่สามารถครอบคลุมถึงความแตกต่างหลากหลายนั้นได้ ยังผลให้ความแตกต่างถูกกันออกไปกลายเป็นอื่น (the others) ไปในที่สุด

ผู้รณรงค์เรื่อง “สยาม” อย่าง ศ. ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุจิตต์ วงษ์เทศ พยายามแสดงให้เห็นว่า “ความเป็นไทย” นั้นประกอบขึ้นด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่แตกต่างหลากหลาย หลายสิบชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ไม่ค่อยมีที่ทางอยู่ในคำอธิบายว่าด้วย “ความเป็นไทย” แม้ว่าในความเป็นจริง สังคมไทยจะฉวยใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้้อยู่อย่างเป็นล่ำเป็นสัน อย่างกรณีล่าสุดที่นางงามไทยไปประกวดนางงามโลก แต่งตัวโดยการผสมผสานชุดชาวเขาทางภาคเหนือ แล้วระบุว่าเป็น “ชุดไทย” หรืออาจเห็นได้ในผลิตผลทางวัฒนธรรมอื่นๆ อย่างเช่น เพลง อาหารการกิน

เครื่องใช้ไม้สอย ตลอดจนของที่ระลึก

ปัญหาที่น่าสนใจใน กรณีของ เสื้อ แดง-เสื้อเหลือง-เสื้อหลากสี ก็คือความขัดแย้งนี้เกี่ยวข้องกับวิกฤติอัตลักษณ์ของสังคมไทยอย่างไรหรือไม่ ? นักวิชาการและนักการเมืองบางท่านบอกว่าเป็นเรื่องของการเมือง (ล้วนๆ)

ขณะที่อีกบางฝ่ายบอกว่าเป็น “การเมืองของอัตลักษณ์” ที่กลุ่มเสื้อแดง-ไม่ว่าจะแดงแท้-แดงเทียม แดงบริสุทธิ์ แดงเจือปน ฯลฯ แต่แสดงให้เห็นอย่างหนึ่งว่าสำนักทางการเมืองของคนไทยจำนวนไม่น้อยได้เปลี่ยนไปแล้ว

เมื่อสำนักเปลี่ยน “โครงสร้าง” ของมันก็ย่อมต้องเปลี่ยนด้วย

ข้อวินิจฉัยนี้สอดคล้องกับข้อมูลของอัมมาร สยามวาลา ที่ชี้ว่าครอบครัวในชนบทที่มีสัดส่วนของรายได้จาก “ภาคเกษตร” มากกว่า 50% ลดลงจาก 44.4% เหลือ 29.1% ของครอบครัวชนบททั้งหมดในช่วงปี 2533 - 2537

พูดง่าย ๆ ก็คือ ชาวชนบทพึ่งพารายได้จาก การเกษตรน้อยลง ๆ ทุกวัน

ปีนี้ 2553 ดังนั้นตัวเลขนี้ย่อมลดลงอีกอย่างแน่นอน เมื่อช่องทางรายได้เปลี่ยน แน่แน่นอนว่าความสัมพันธ์ก็ต้องเปลี่ยนด้วย เมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะทางสังคม ที่สื่อเข้าถึงชาวบ้านได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น “คนชนบท” ในทศวรรษนี้ย่อมไม่ได้เป็นคนเดียวกับเมื่อ 3 - 4 ทศวรรษก่อนเป็นแน่

เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว อัตลักษณ์ของคนเหล่านี้จึงย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ทศวรรษนี้จึงเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญที่คำอธิบายว่าด้วยความเป็นไทยต้องหาทางเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง

เมื่อนั้นเราก็จะมี “ทางลง” ที่ดีสำหรับวิกฤติทุก ๆ วิกฤติ 